

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a treia

Cauza NICOLAU împotriva ROMÂNIEI

(cererea nr. 1295/02)

Hotărâre

Strasbourg

12 ianuarie 2006

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite la articolul 44 § 2 al Convenției. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Nicolau împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită în camera formată din:

Domnii B.M. Zupančič, președinte,

J. Hedigan,

L. Caflisch,

C. Bîrsan,

V. Zagrebelsky

E. MYJER

David Thor Bjorgvinsson, judecători

și Dl. M. Villiger, grefier adjunct al secției,

După ce a deliberat în camera de consiliu din 8 decembrie 2005,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

2

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 1295/02) îndreptată împotriva României prin care un cetățean al acestui stat, Dl. Matei Nicolau (“solicitantul”), a sesizat Curtea la data de 1 septembrie 2001 în temeiul art. 34 al Convenției de protecție a Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale (“Convenția”).

2. Guvernul român (“Guvernul”) a fost reprezentat de D.na B. Rămășcanu, agent al Ministerului Afacerilor Străine.

3. La 30 noiembrie 2004 Curtea (secția a treia) a decis să comunice Guvernului plângerea inspirată din articolul 6 § 1 al Convenției în privința duratei procedurii.

DE FAPT

4. Solicitantul s-a născut în 1926 și domiciliază în București.

5. La 12 iulie 1969 Oficiul de Stat pentru invenții și mărci a eliberat solicitantului un brevet de invenție pentru o nouă metodă de separare a particulelor în suspensie în mediile fluide la temperaturi ridicate și pentru recuperarea căldurii fizice a acestor medii. La aceeași dată Institutul de metale rare și neferoase din București (“Institutul”) a devenit titularul brevetului.

6. Începând din 1980 invenția brevetată a fost aplicată de societatea SC BICAPA SA (“societatea”), dar solicitantul nu a primit nici-o retribuire pentru folosirea invenției sale.

7. La 12 ianuarie 1995 solicitantul a intentat acțiune la Tribunalul București (“tribunalul” împotriva institutului și societatea, având drept obiect plata unei remunerații pentru folosirea respectivului brevet de invenție.

3

8. La ședința din 13 mai 1995 tribunalul a ordonat o expertiză contabilă. La 22 iunie 1995, la cererea solicitantului, a numit un expert specializat în studiul energiei. El a amânat de cinci ori procesul din cauza erorilor grefei în citarea părților și pentru a studia dosarul.

9. La 8 februarie 1996 tribunalul a supus dezbaterilor părților excepția prescrierii acțiunii invocate de societate și a supus cauza dezbaterii ulterior pe 15 și apoi pe 22 februarie 1996. Printr-o sentință din 22 februarie 1996 tribunalul a dat câștig de cauză excepției ridicate de societate și a respins acțiunea solicitantului.

10. Solicitantul a înaintat apel, menționând că articolul 66 al legii nr.64/1991 asupra brevetelor de invenție apără pe autorii invențiilor de decăderea din acțiunea lor referitoare la drepturile lor patrimoniale rezultate din folosirea brevetelor lor.

11. La 25 septembrie 1996 solicitantul a depus în scris motivele sale de apel și Curtea de apel din București (“curtea de apel”) a amânat cauza pentru 13 noiembrie 1996, dată la care societatea a depus memoriul său în replică. Cauza a fost din nou amânată pentru 29 ianuarie 1997 pentru a permite solicitantului să-și pregătească apărarea.

12. Prin sentința din 29 ianuarie 1997 curtea de apel dat câștig de cauză apelului solicitantului și a trimis cauza în fața tribunalului pentru o examinare în fond.

13. Atât solicitantul cât și societatea au înaintat recurs. După ce a amânat cauza pentru 11 iunie și 17 septembrie 1997 din cauza erorilor de procedură și pentru a permite judecătorilor să delibereze, Curtea Supremă de Justiție, printr-o hotărâre din 22 noiembrie 1997, a respins cele două recursuri și a trimis cauza la tribunal.

14. La 20 mai 1998 tribunalul a ordonat, la cererea solicitantului, o expertiză

4

suplimentară pentru a reevalua suma pretențiilor sale patrimoniale. La 17 iunie și 16 septembrie 1998 a amânat cauza datorită erorilor de procedură.

15. Printr-o sentință din 23 septembrie 1998 tribunalul a dat câștig de cauză acțiunii solicitantului și a condamnat societatea la plata către acesta a sumei de 6.185.312.470 lei românești (ROL), adică 589.920 euro (EUR) la cursul ROL/EURO din acea perioadă, reprezentând sumele datorate pentru folosirea invenției și la negocierea cu solicitantul al modului de plată a drepturilor patrimoniale rezultate din continuarea folosirii. De asemenea, tribunalul a respins cererea privind condamnarea în solidar a institutului cu societatea.

16. Atât solicitantul cât și societatea au înaintat apel. La 25 ianuarie și 8 martie 1999 Curtea de apel a amânat cauza datorită erorilor de procedură și din cauza stării de sănătate a solicitantului. La 10 mai 1999 societatea și-a depus concluziile.

17. Între 6 septembrie și 8 noiembrie 1999, Curtea de apel a amânat cauza pentru a permite părților să negocieze o înțelegere amiabilă, dar negocierile nu au condus la nici-un acord.

18. Prin sentința din 21 februarie 2000 Curtea de apel a respins apelul solicitantului și a admis în parte apelul societății, în privința condamnării sale la deschiderea negocierilor pentru viitoarele plăți.

19. Societatea a înaintat recurs, susținând că acțiunea solicitantului era prematură, pe motiv că nu a demarat negocieri prelabile directe cu ea. Printr-o hotărâre din 14 martie 2001, Curtea Supremă de Justiție a dat câștig de cauză recursului societății, a casat hotărârile anterioare și a retrimis cauza în fața tribunalului.

5

20. La 28 decembrie 2001 solicitantul a formulat un recurs în anulare împotriva sentinței din 14 martie 2001. La 21 februarie 2002 tribunalul a transmis din nou dosarul la Curtea Supremă. Printr-o hotărâre din 12 iunie 2002, aceasta din urmă a respins recursul solicitantului și dosarul a fost trimis la tribunal.

21. În privința fondului, la ședința din 12 noiembrie 2001, tribunalul a amânat cauza pentru 10 decembrie 2001 pentru a permite societății să angajeze un avocat și, la această ultimă dată a amânat din nou pentru 4 februarie 2002 pentru a permite solicitantului să-și pregătească apărarea.

22. La 4 februarie 2002 tribunalul a ordonat din oficiu o nouă expertiză pentru a reevalua sumele cerute de solicitant și la 17 octombrie 2002 raportul a fost depus.

23. La ședința din 18 noiembrie 2002 societatea a sesizat tribunalul cu o cerere de recuzare a expertului. Printr-o hotărâre premergătoare din 13 ianuarie 2003 tribunalul a respins-o ca fiind tardivă.

24. La 10 februarie 2003 tribunalul a supus dezbaterii părților excepția ridicată de societate privind lipsa negocierilor directe dintre părți.

25. Prin sentința din 17 februarie 2003 tribunalul a admis excepția și a respins acțiunea solicitantului ca fiind prematură.

26. La 13 martie 2003 solicitantul a intentat apel împotriva acestei sentințe. Printr-o hotărâre din 15 septembrie 2003 Curtea de apel a confirmat sentința.

27. Solicitantul a înaintat recurs și cauza a fost transmisă la Înalta Curte de casație și justiție (fosta Curte Supremă de Justiție). Printr-o hotărâre din 17 iunie 2004 Înalta Curte a casat hotărârea Curții de apel și i-a trimis înapoi cauza pe motiv că nu a răspuns

6

la toate motivele de apel invocate de solicitant și că nu a cercetat dacă obligația de negociere a fost cerută drept condiție necesară introducerii unei acțiuni în justiție.

28. La 10 ianuarie 2005 dosarul a fost înregistrat pe rolul secției de proprietate intelectuală a Curții de apel. Printr-o hotărâre premergătoare din 19 aprilie 2005 această instanță a ordonat o expertiză suplimentară. Solicitantul a înaintat recurs împotriva acestei hotărâri care este în prezent în curs la Înalta Curte de casație și justiție.

29. În privința fondului, cauza este în prezent în curs la Curtea de apel, un nou termen fiind fixat la 15 decembrie 2005.

DE DREPT

I. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE LA ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENȚIEI

30. Solicitantul invocă faptul că durata procedurii a încălcat principiul “termenului rezonabil” așa cum este prevăzut de articolul 6 § 1 al Convenției, care se citește astfel:

“Orice persoană are dreptul ca acțiunea sa să fie audiată (...) într-un termen rezonabil de un tribunal (...) care va decide (...) contestații asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

A. Asupra admisibilității

31. Curtea constată că această plângere nu este nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de asemenea că nu se confruntă cu nici-un motiv de inadmisibilitate.

B. Asupra fondului

32. Guvernul se opune argumentului solicitantului și consideră că durata

7

procedurii nu este nerezonabilă. Subliniind complexitatea cauzei, el consideră că durata procedurii e legată de dificultatea de a determina rolul institutului în procedură și de interpretarea controversată a dreptului intern aplicabil în cazul în speță. El subliniază de asemenea că pe durata procedurii nu au existat perioade lungi de inactivitate a instanțelor și consideră că solicitantul a contribuit la prelungirea duratei procedurii.

33. Perioada de luat în calcul a debutat la 12 ianuarie 2001 și încă nu s-a încheiat în ziua adoptării prezentei hotărâri. Ea avea la această ultimă dată deja o durată de 10 ani și 11 luni pentru trei instanțe. Procedura este tot în curs în apel.

34. Curtea amintește că acest caracter rezonabil al duratei unei proceduri se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și ținând cont de criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special complexitatea cauzei, comportamentul solicitantului și cel al autorităților competente precum și de miza litigiului pentru interesați (a se vedea, printre mulți alții *Frydlender împotriva Franței* [GC], nr. 30979/96, § 43, CEDO 2000-VII).

35. Curtea subscrie argumentelor Guvernului conform cărora cauza prezintă o anumită complexitate din cauza obiectului său foarte tehnic. Cu toate acestea, ea notează că, dacă unele întârzieri pot fi atribuite solicitantului, acestea nu sunt semnificative; nici cererile sale de amânare, din cauza condițiilor sale de sănătate sau pentru a-și pregăti apărarea, nici tentativa de soluționare pe cale amiabilă nu au contribuit la încetinirea procedurii. În orice caz, nu i s-ar putea reproșa solicitantului că a folosit diferite căi de atac interne pentru a-și apăra drepturile (a se vedea în special *Erkner și Hofauer împotriva Austriei*, hotărârea din 23 aprilie 1987, seria A, nr.117, pag.63 § 68).

36. Curtea consideră că prelungirea proceduri dincolo de un termen rezonabil

8

decurge în principal din încălcările autorităților implicate în procedură. Trebuie constatat mai întâi că intervalele dintre ședințe au atins uneori mai multe luni și că nu se justifică deloc în raport cu actele de procedură pe care părțile trebuiau să le execute.

37. Curtea relevă apoi că peste trei ani s-au scurs între 12 ianuarie 1995, data introducerii acțiunii de către solicitant la tribunalul București și 23 septembrie 1998, data primei judecăți asupra fondului. Între altele, dezbaterile privesc în prezent caracterul prematur al acțiunii solicitantului (paragraful 25 de mai sus). Ori statelor contractante le revine sarcina de a-și organiza sistemul judiciar astfel încât instanțele lor să poată garanta fiecăruia dreptul de a obține o sentință definitivă asupra contestațiilor referitoare la drepturile sale și la obligațiile cu caracter civil într-un termen rezonabil (*Zwierzynsk împotriva Poloniei*, nr. 34049/96, § 55, CEDO 2001-VI).

38. Curtea constată, în fine, că această cauză a fost trimisă de trei ori la tribunal și că și astăzi este în curs în faza de apel (paragrafele 12, 19 și 28 de mai sus). Ori nu este

irațional să crezi că aceste casații și trimiteri succesive, care erau datorate, așa cum reiese din faptele în speță, erorilor comise de instanțele inferioare, au cauzat întârzieri care nu ar putea fi atribuite solicitantului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Wierciszewska împotriva Poloniei*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003).

39. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că nu se va putea considera drept “rezonabilă” o durată totală de peste 10 ani pentru o cauză care, în plus, este încă în curs la Curtea de apel care decide în calitate de a doua instanță.

40. Prin urmare, s-a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției.

II. ASUPRA CELORLALTE ÎNCĂLCĂRII INVOCATE

9

41. Invocând articolul 6 al Convenției, solicitantul se plânge de inechitatea procedurii civile litigioase și de o atingere adusă dreptului său la respectarea bunurilor. El se consideră de asemenea privat de drepturile sale patrimoniale la care ar avea dreptul din cauza folosirii invenției sale de către institut și societate, cu încălcarea articolului 1 al Protocolului nr.1.

42. Curtea relevă că procedura civilă inițiată de solicitant este în prezent în curs la instanțele naționale și că acordarea solicitantului a drepturilor patrimoniale rezultate din folosirea invenției sale depinde de rezultatul ei. Ea consideră că este necesar să se ia în considerare pe ansamblu pentru a se decide asupra conformității ei cu prevederile articolului 6 § 1 al Convenției și să se examineze dacă se pune sau nu vreo problemă în privința articolului 1 al Protocolului nr.1 la Convenție. Rezultă că în stadiul actual al procedurii în fața instanțelor naționale aceste plângeri sunt premature (a se vedea, între altele, *Schmidtova împotriva Republicii Cehe* (decembrie), nr. 48568/99, 5 martie 2002).

43. Rezultă că aceste plângeri trebuie să fie respinse datorită neepuizării căilor de atac interne, cu aplicarea articolului 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

III. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

44. În temeiul articolului 41 al Convenției,

“Dacă Curtea declară că a existat încălcarea Convenției sau Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite să se șteargă decât imparțial consecințele acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Dauna

10

45. Solicitantul cere 700.558,85 miliarde de lei românești (ROL) cu titlu de prejudiciu material și jumătate din această sumă cu titlul de prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit.

46. Guvernul contestă aceste pretenții.

47. Curtea nu observă legătura de cauzalitate dintre încălcarea constatată și paguba materială invocată și respinge cererea. În schimb, ea consideră că solicitantul a suferit o pagubă morală sigură din cauza duratei excesive a procedurii. Hotărând echitabil, îi acordă 2.000 euro cu acest titlu.

B. Cheltuieli și taxe

48. Solicitantul nu cere rambursarea cheltuielilor și taxelor plătite la instanțele interne și la Curte.

49. În lipsa cererii solicitantului, Curtea decide să nu-i aloce nici-o sumă asupra acestui punct.

C. Dobânzi moratorii

50. Curtea consideră adecvat să bazeze rata dobânzilor moratorii pe baza ratei dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii centrale europene majorată cu un procent de trei puncte.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA,

1. Declară, în unanimitate, cererea admisibilă în privința plângerii asupra duratei procedurii și inadmisibilă pentru surplus;
2. Decide, cu șase voturi la unu că s-a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției;
3. Decide, cu șase voturi la unu,

11

- a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni începând din ziua în care sentința va deveni definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, 2.000 (două mii) euro pentru dauna morală, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;
 - b) că începând de la expirarea respectivului termen și până la plată, această sumă se va mări cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil în această perioadă, mărit cu un procent de trei puncte;
4. Respinge, în unanimitate, cererea de reparație echitabilă pentru surplus.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la data de 12 ianuarie 2006 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al regulamentului.

Mark Villiger

Boštjan M. Zupančič

Grefier adjunt

Președinte

La prezenta hotărâre se anexează, în conformitate cu articolele 45 § 2 al Convenției și 74 § 2 al regulamentului, expunerea opiniei separate a D.lui Myjer.

B.M.Z.

M.V.

OPINIA SEPARATĂ A D.LUI JUDECĂTOR MYJER

(Traducere)

În prezenta cauză nu împărtășesc opinia colegilor mei în privința constatării încălcării duratei rezonabile a procedurii.

Prezenta cauză este foarte asemănătoare cu cauza *Farcaș și alții împotriva României* (nr. 67020/01, 10 noiembrie 2005), în care Curtea a considerat că nu a existat

12

încălcarea articolului 6 § 1 în privința duratei procedurii. Cele două cauze se referă la durata nerezonabilă a procedurilor civile care au același obiect și prezintă un caracter complex. Realizarea rapoartelor de expertiză a fost necesară în ambele cazuri. Solicitantul și partea adversă au folosit amândouă căile de atac interne avute la dispoziție pentru a contesta deciziile pe care le consideră nefavorabile. Unele din aceste căi de atac au fost admise cu succes de instanțele naționale și în consecință cauza a făcut obiectul, de mai multe ori, unui “ping-pong” judiciar între tribunal, Curtea de apel și Curtea Supremă de Justiție.

În privința timpului scurs între diferitele sentințe, consider că instanțele naționale au reușit să respecte termenele procedurii. Deși colegii mei au decis, în cazul în speță, să acorde solicitantului o sumă mai mică decât cea acordată în mod normal, am votat

împotriva acordării oricărei reparații deoarece, în opinia mea, nimic nu se poate reproșa autorităților naționale.